

Een jong echtpaar – beiden schrijver en redacteur – woont in een eenvoudig huis in een van Tokio's lommerrijke buurten. Ze zijn tevreden met hun leven, maar hun gesprekken raken langzaam verstomd. Tot op een dag een kat onverwacht hun keuken binnenwandelt. Het dier maakt er al snel een gewoonte van bij hen langs te komen, geholpen door het comfortabele mandje en het eten dat ze voor haar neerzetten. Gaandeweg ontspinnen zich weer gesprekken tussen de twee geliefden, eerst alleen over de kat en haar grappige gewoontes, maar allengs vult hun leven zich weer met kleur en vreugde, verwondering en schoonheid.

Takashi Hiraide (Japan, 1950) is schrijver, dichter en professor kunstgeschiedenis aan de Tama Universiteit. Hij woont in Tokio, samen met zijn vrouw, de dichteres Michiyo Kawano.

meulenhoff.nl

Takashi Hiraide

De kat

ROMAN

Vertaald uit het Japans
door Luk Van Haute

MEULENHOF

Deze vertaling werd mede mogelijk gemaakt door
het Vlaams Fonds voor de Letteren.

De gecursiveerde woorden zijn opgenomen in de
verklarende woordenlijst op pagina 157.

Eerste druk 2015, veertiende druk 2025

ISBN 978-90-896-8297-0
ISBN 978-90-023-0284-4 (e-boek)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Neko no kyaku* / 猫の客
Omslagbeeld © Chat Couturier van Leonard Tsugouharu
Foujita / Bridgeman Art Library / Pictoright
Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties
Auteursfoto © Takashi Mochizuki
Zetwerk: Adriaan de Jonge

© 2001 Takashi Hiraide
© 2015 Nederlandse vertaling Luk Van Haute en
Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave
mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een
geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch
of op enige andere manier, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.
Tekst- en datamining van (delen van)
deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and
data mining, AI training and similar technologies.

I

Op het eerste gezicht waren het zwevende wolkenflarden. Ze zweefden daar en vervolgens leek de wind ze heel even van links naar rechts te blazen.

Het kleine raam in de hoek van de keuken zat zo dicht tegen de hoge houten schutting aan dat een mens er niet eens tussendoor kon. Van binnenuit gezien leek het rookglas op het schimmige scherm van de cabine in een bioscoopzaal. In de schutting zat een klein kwastgat. Daardoor was op het grove scherm een onafgebroken wazige projectie te zien van het groen van de heg aan de noordkant, aan de overzijde van het steegje van zo'n drie meter breed.

En telkens als er iemand door het smalle straatje liep, werd op het raamoppervlak zijn beeltenis gevormd. Het was waarschijnlijk hetzelfde principe als bij een camera obscura, maar wanneer je in de donkere kamer stond te kijken, zag je die voorbijganger ondersteboven lopen, op heldere dagen extra scherp afgetekend. Bovendien bewoog de beeltenis zich in de omgekeerde richting van de kant die de persoon in werkelijkheid op

liep. Als de voorbijganger tot vlak bij het gat was genaderd, zwol zijn ondersteboven gekeerde beeld zo groot op dat het het hele raam vulde, en eenmaal erlangs verdween het plotseling in het niets, als een buitengewoon optisch fenomeen.

De wolkenflarden die ik die dag zag verschijnen, maakten echter geen aanstalten om voorbij te trekken. En ook al waren ze het gat dicht genaderd, erg groot werd hun beeld evenmin. Zelfs op het punt dat ze normaal gesproken tot hun maximale grootte hadden moeten zwellen, bleven ze beperkt tot het bovendeel van het raam, klein genoeg om in een handpalm te passen. De wolkenflarden hingen aarzelend over het wegdek, tot er uiteindelijk een vaag gejang weerklonk.

Mijn vrouw en ik hadden besloten het straatje 'de Bliksemsteeg' te noemen.

Als je vanaf Shinjuku de particuliere spoorlijn nam die je in zuidwestelijke richting de stad uit leidde, zo'n twintig minuten later uitstapte op een klein stationnetje waar de intercity geen halt hield en vervolgens een minuutje of tien zuidwaarts liep, kwam je uit bij een lichte helling. Boven aan die helling stak je schuin de van oost naar west lopende straat over, de enige met een zekere verkeersdrukke, vanaf waar het naar beneden ging. Zo'n zeventig meter verderop langs die vrij brede, glooiende weg vond je links een traditioneel huis met een statige poort, omheind door een bepleisterde muur, waarvan de onderste helft was bedekt met verticale latten gespleten bamboe. Als je vlak ervoor

links afsloeg, kwam je in een steegje waar de omheining slechts uit een eenvoudige houten schutting bestond.

In dat ruime domein omgeven door de bepleisterde muur en de schutting huurden wij de aparte voormalige dienstwoning. In de schutting, iets over de helft, zat een houten zijpoortje, dat voor de eigenaars in de grote hoofdwoning ooit fungeerde als dienstingang en nu als toegang voor de huurders. Het kwastgat was als een onopgemerkt oog dat zich net naast die zijpoort opende.

Wie achter de schutting liep, bleef er dus over in het ongewisse hoe duidelijk hij werd weergegeven in dat raam, dat net zo goed een vast raam had kunnen zijn, omdat het nauwelijks open kon. Als je erlangs was, stuitte je op de bakstenen muur van een huis dat links ervan uitstak, waardoor je in een haakse hoek even moest afbuigen naar rechts. En daar botste je dan meteen op een ander huis, waar het dikke gebladerte van een reusachtige zelkova over het dak hing, zodat je ditmaal een haakse bocht naar links moest maken. Omwille van die scherpe hoeken had het straatje dus iets weg van de bliksemvorm die je vaak op tekeningen ziet, en daarom noemden we het voor de grap de Bliksemsteeg.

De zelkova die zijn schaduw over de steeg wierp, had al een gezegende leeftijd bereikt. Vermoedelijk was hij door het lokale bestuur aangewezen als beschermde boom. Naar het schijnt was het huis speciaal zo ont-

worpen dat het om de stam van de boom heen was gebouwd.

De wijde vertakkingen, die ongehinderd mochten groeien, spreidden zich ook uit over het oostelijk deel van de tuin van onze huisbazen en tot vlak boven ons huurhuisje, dat in de noordoostelijke hoek stond, zodat wij de zegen van hun lommer ontvingen. Anderzijds lag er tegen de late herfst een dik pak gevallen bladeren, dat onze bejaarde huisbazin herhaaldelijk een zucht ontlokte.

In dat huis met de zerkova woonde een jongetje van een jaar of vijf, en hij was het die besloot het katje, dat een paar dagen eerder de Bliksemsteeg leek te zijn binnen gedwaald, in huis te halen en zich erover te ontfermen.

Ook al kon je hen onze oosterburen noemen, door het verspringende deel van de zigzaggende bliksem was er weinig of geen kans dat we elkaar bij het naar binnen en naar buiten gaan tegen het lijf liepen. De kant van hun huis die aan onze tuin grensde, bestond trouwens uit een blinde muur, op een raampje met persiennes voor ventilatie na. En bovenal waren wij slechts de huurders van de dienstwoning in een hoekje van dat grote domein, zodat we niet echt het idee hadden dat we elkaars burens waren.

Het jongetje speelde vaak bij de bocht in het steegje, waarbij hij vrolijk zijn stem liet schetteren, maar wij zaten 's nachts aan ons bureau, waardoor ons leven zich in volkomen verschillende tijdzones afspeelde en we

elkaar zelden tegenkwamen. Toch ving ik tijdens een laat ontbijt over de schutting heen duidelijk op dat hij zei: 'Dit wordt mijn kat.' Een paar dagen later kreeg ik een glimlach op mijn gezicht toen ik hoorde hoe de jongen zich er een beetje druk om maakte dat het katje rondscharrelde in ons tuintje, dat net groot genoeg was om de was op te hangen.

Achteraf beschouwd was dat een gemiste kans.

Misschien had het oude vrouwtje in de hoofdwoning de kinderlijke, maar triomfantelijke aankondiging van het jongetje ook opgevangen, want nog diezelfde dag hoorde ik haar vroeg in de avond praten voor de poort van het huis ernaast.

‘Is het waar dat jullie een kat gaan houden?’

Haar heldere stem klonk dwingend. Ze vervolgde dat ‘het echt een probleem’ was. Katten drongen van alle kanten haar eigendom binnen, haalden de tuin overhoop, maakten kabaal op het dak en ja, lieten af en toe in de kamers hun modderige voetsporen achter, vertelde ze op enigszins vlakke toon.

De jonge buurvrouw sprak waardig en zacht. Het klonk alsof ze vriendelijk aanvaardde wat de tachtigjarige te zeggen had en eenzijdig in het defensief was gedrongen, maar toch gaf ze zich niet zomaar gewonnen. Waarschijnlijk dacht ze aan de jongen, die achter haar wanhopig om een goede afloop stond te bidden. Het was uiteindelijk het vrouwtje dat moest inbinden.

Ik herinnerde me hoe, toen we twee jaar eerder met

haar het huurcontract voor de dienstwoning afsloten, daaraan de bepaling was toegevoegd dat kinderen en huisdieren verboden waren.

Hoewel we al midden dertig waren, had geen van ons beiden een uitgesproken kinderwens.

En dat gold ook voor alles wat onder de noemer 'huisdieren' viel. 'Kattenliefhebbers' kon je ons bijvoorbeeld beslist niet noemen. We werkten ook allebei en daardoor kwam het houden van een hond niet eens ter sprake. Je zou dan ook kunnen zeggen dat we, gezien de huurvoorwaarden die het vrouwtje stelde, eigenlijk erg geschikte bewoners waren.

Een paar van mijn beste vrienden zijn wel zulke 'kattenliefhebbers' en soms stond ik versteld als ik getuige was van hun blijken van affectie. Met hart en ziel wijdde ze zich aan een kat, en bij sommige taferelen kon ik alleen maar besluiten dat ze geen enkele schaamte kenden. Bij nader inzien was het misschien niet zozeer dat ik niet van katten hield als wel dat ik een grote afstand voelde tot die zelfverklaarde kattenliefhebbers. Om te beginnen had ik in mijn nabijheid nooit een kat gekend.

Als kind had ik wel ooit een hond. De relatie met een hond heb ik altijd rechttoe, rechtaan gevonden. Via de riem bestaat er naar mijn mening een verfrissende spanning tussen wie volgt en wie leidt.

Ik moet juist dezelfde leeftijd hebben gehad als het buurjongetje. We woonden in een klein rijtjeshuis, het soort dat de overheid liet bouwen voor ambtenaren, en

op een keer werd het jonge hondje, dat ik nog maar pas had, door iemand meegenomen. Ik geloof dat het op een zaterdag of een zondag was, kort na de middag. Mijn vader merkte dat het keeshondje, dat hij bij de voordeur had vastgebonden, was verdwenen. ‘Een hondendief,’ fluisterde hij, waarna hij probeerde dat woord meteen weer terug te nemen. Hij stootte het huis uit, mij met zich mee sleurend, en we renden overall rond om te zoeken, maar van de hond of de hondendief was geen spoor meer te bekennen.

Ik weet nog heel goed hoe ik uit vaders gedrag kon opmaken dat ik geen verdere vragen mocht stellen toen hij het woord ‘hondendief’ inslikte. Volgens mijn oudere zus huilde ik de hele nacht lang, maar daar heb ik zelf geen enkele herinnering aan.

Mijn vrouw was van haar kant ook niet bepaald gek op katten, maar voelde zich wel goed thuis in de dierenwereld.

Toen ze nog heel klein was, ging ze al met haar oudere broer rivierkreeften en watersalamanders vangen, die ze dan in een waterbak stopten, en ze liet diverse soorten vlinders ontpoppen en rondvliegen in huis. Ze kweekte kleine vogels, zoals Japanse meeuwtjes en kanaries, en bracht ook kuikentjes groot. Zelfs uit het nest gevallen jonge musjes en gewonde vleermuizen verzorgde ze.

Wanneer we op tv bij een programma over dieren terechtkomen, weet ze ook nu nog bijna alle namen correct te noemen, zelfs bij een zeldzame soort uit een ver

land. Dat ze niet bepaald gek was op katten, heeft in haar geval dan ook een heel andere betekenis dan bij haar man. Zij besteedde aan verschillende levende wezens altijd evenveel aandacht, zonder voorkeur voor honden of katten of wat dan ook.

Nadat het katje door de burens was aangenomen, begon het zich regelmatig in onze tuin te vertonen, met een vermiljoenrode halsbandje om waaraan een belle-tje tingelde.

De tuin van de hoofdwoning was slechts door een simpele schutting van het tuintje van onze dienstwoning gescheiden en eigenlijk waren ze als een geheel, maar ook voor de kat leek het toch aangener toeven in de imposante hoofdtuin met zijn bomen en planten, zijn kunstmatig aangelegde heuvels en rotsen, zijn vijver en zijn bloemperken. Nadat ze eerst was binnengedrongen in het tuintje van de dienstwoning, ging ze dan ook in haar eentje op verkenning in de wijdere omgeving.

Wanneer we onze deur naar het tuintje lieten openstaan, maakte ze er een gewoonte van om op de heen- en terugweg even bij ons naar binnen te gluren. Ze had niet de minste angst voor mensen. Maar ze was wel erg op haar hoede, en die eigenschap maakte wellicht dat ze gewoon rustig naar ons staarde, met opgeheven staart, en zeker niet naar binnen kwam. En als we buiten probeerden haar in onze armen te nemen, ging ze er als een speer vandoor. Als we haar toch tegen haar zin wilden vasthouden, gebruikte ze haar tanden. Na-

tuurlijk was er ook het waakzame oog van onze huisba-
zin, en daarom onthielden we ons van verdere pogin-
gen om haar voor ons te winnen.

Dit alles speelde zich af van de herfst tot de vroege
winter van 1988, toen met andere woorden het einde
van het *Showa*-tijdperk nakend was.

De kat heette Pukkie. Op een keer lag ik binnen languit op de vloer, toen ik de opvallend schrille stem van de jongen 'Hé, Pukkie!' hoorde roepen. Hij rende buiten rond en het geluid van zijn schoenen werd vergezeld door het getingel van een belletje. Zo kwam ik het dus te weten.

Pukkie was een gevlekte Japanse poes zoals je er zo veel ziet: een spierwitte vacht en daarop een patroon van ronde gitzwarte spikkels met een vleugje lichtbruin erin. Ze was slank, en ook erg klein.

Doordat ze zo mager en klein was, vielen des te meer haar mooi gespitste oren op, die voortdurend in beweging waren. Kenmerkend was ook dat ik bij deze kat nooit het gevoel kreeg dat ze zich tegen me aan wilde wrijven. In het begin schreef ik dat toe aan het feit dat ik niet gewend was aan katten, maar dat bleek niet het geval. Op een keer liep er een meisje door de Bliksemsteeg. Ze bleef staan, hurkte neer, staarde Pukkie aan en nog sloeg Pukkie niet op de vlucht, maar zodra het meisje probeerde haar aan te raken, dook ze vlug en be-

hendig weg. Die afwijzende houding gaf me eenzelfde gewaarwording als kil, vaalbleek licht.

Daarbij moet ik nog vermelden dat ze zelden miauwde. Alleen toen ze die eerste keer in het steegje opdook, had ik gemeend dat ze eventjes jankte, maar sindsdien vertikte ze te miauwen. Blijkbaar moesten we maar aanvaarden dat ze ons haar stem nooit meer wilde laten horen.

Een ander kenmerk was dat haar aandacht alle richtingen uit ging, wat niet beperkt bleef tot de periode dat ze nog een jong poesje was. Misschien kwam het doordat ze bijna de hele tijd in haar eentje in de ruime tuin speelde, maar gaandeweg ging ze steeds scherper reageren op insecten en reptielen. Soms kon je zelfs niet anders dan denken dat ze reageerde op onzichtbare veranderingen die de wind en het licht op het punt stonden teweeg te brengen. En ook al hebben veel jonge katten die neiging, bij Pukkie waren de bewegingen opvallend haaks.

‘Ze is niet voor niets een kat van de Bliksemsteeg,’ prees mijn vrouw haar, terwijl ze wees hoe ze weer vlak voor onze neus voorbijschoot.

Pukkie kon bijzonder goed met een balletje spelen, getraind als ze was door het buurjongetje. De jongen gebruikte daarvoor een gummibal die paste in zijn handpalm. Het klonk allemaal heel vrolijk en het geluid van de kaatsende bal in het steegje werkte aanstekelijk, zodat ik na verloop van tijd almaar meer zin kreeg om zelf ook een keer met haar te spelen in ons

tuintje. Nadat ik van alles en nog wat had proberen te bedenken, pakte ik op een dag de pingpongbal die in een hoekje van een la lag.

Ik kaatste het balletje op het stuk betonnen vloer voor de open houten veranda. Pukkie liet haar achterste zakken en volgde het nauwlettend met haar ogen. Algauw spande ze haar hele lijf laag tegen de grond, waarna ze met haar vier poten tegelijk lichtjes achteruit leunde en tot een bolletje ineenkromp, alsof ze een spanveer terugtrok. Vervolgens zette ze zich met furiuze kracht af om onversaagd op het kleine witte balletje af te springen. Toen rende ze weg door mijn benen, terwijl ze het balletje in de lucht een paar keer tussen haar voorpoten heen en weer sloeg.

Ook tijdens dit soort technische hoogstandjes kon haar wispelturigheid ineens de kop opsteken. Dan zag je haar weer in zo'n haakse hoek wegdraaien zonder nog oog te hebben voor de pingpongbal, en het volgende moment had ze haar kleine klauw al laten neerkomen op de kop van een pad die zich achter een decoratieve rots verschool. Een ogenblik later sprong ze dan weer de tegenovergestelde kant op, om zo met één poot vooruit het gras in te glijden en me lichtjes trillend aan te kijken, haar witte buik bloot. Voor haar speelkameraad het echter goed en wel besepte, zag ze hem al niet meer staan en greep ze zich met een opwaartse sprong vast aan de mouw van een onderhemd dat aan de waslijn hing te bengelen, waarna ze er door het houten deurtje vandoor ging naar de tuin van de hoofdwoning.

Hoewel ik van een vriend die kattenliefhebber was had gehoord dat katten alleen met een balletje spelen als ze nog heel jong zijn, leek Pukkie eigenlijk pas later goed op dreef te komen, toen ze naar ik mocht aanemen al volwassen was.

Weer een andere eigenschap was dat ze, om het met de woorden van onze huisbazin te zeggen, een 'prachtstuk' was. Komend uit de mond van iemand die aanhoudend katten wegjoeg, bezat deze uitspraak toch een zekere objectiviteit.

Volgens een bepaalde fotografe vinden alle kattenliefhebbers hun eigen huiskat het summum. En zijn ze blind voor de rest. Zelf is ze ook verzot op katten, maar vanwege dat besef, zo zei ze ook, maakte ze nog uitsluitend foto's van zwerfkatten die er zo reddeloos verloren uitzien dat ze door Jan en alleman alleen maar worden verafschuwd.

Pukkie was dus tuk op spelen met een balletje, en geleidelijk begon ze uit zichzelf bij ons langs te komen om wie ze daar aantrof uit te nodigen om te spelen. Ze kwam dan een klein eindje de kamer in, keek de andere partij met een strakke blik aan en draaide zich vervolgens ineens parmantig om, om zo een van ons beiden naar het tuintje te lokken. Die uitnodiging herhaalde ze desnoods twee, drie keer, zonder te miauwen, tot wij er gevolg aan gaven. Meestal was het mijn vrouw die haar bezigheden in de steek liet en vrolijk haar sandalen aanschoot.

Als ze haar hart had opgehaald aan het spelletje,

kwam Pukkie naar binnen om te rusten. Zodra ze, gekruld als zo'n antieke kormavormige kraal, op de sofa in slaap viel, beving ons een diepe vreugde, alsof het huis zelf dit tafereel aanschouwde in een droom.

Buiten het gezichtsveld van het oude vrouwtje lieten we Pukkie voortaan naar eigen goeddunken in het huis komen, waardoor ik langzaamaan ook begrip kreeg voor het hart van de kattenliefhebber. Ik zag nergens een groter 'prachtstuk' dan Pukkie, niet op de tv en ook niet op een kalender.

Maar al was ik haar dan ook het summum gaan vinden, onze eigen huiskat was ze natuurlijk niet.

Omdat ze pas haar opwachting maakte nadat eerst het getingel van haar belletje had weerklonken, noemden we haar soms ook Tingeling in plaats van Pukkie. Om de een of andere reden was dat de naam die we in de mond namen wanneer we uitkeken naar haar komst.

'Tingeling is er nog niet, hè?'

Nog terwijl mijn vrouw het zei, hoorden we al getingel. En op het moment dat ze uitriep: 'Ze komt eraan', had Pukkie onderweg vanaf de voordeur van de burens wellicht juist de sprong door de scheur in het gaas op de grenslijn gemaakt, bij de tweede hoek in de Bliksemsteeg. Vervolgens zou ze langs dit gebouw lopen, afslaan naar de veranda, op het open gedeelte van die veranda springen, zowat ter hoogte van de knieën van een volwassene haar beide voorpoten op het raamkozijn zetten en met uitgestoken nek naar binnen gluren.

De winter deed zijn intrede. En zo trad ook Pukkie heel geleidelijk ons leven binnen, langs het raam dat op een kier stond, als een stroompje dat zich over een haast onmerkbare glooiing steeds weer een weg zoekt en zo verder kabbelt. Maar op dat moment liet zich met dat stroompje ook iets meedrijven wat je een lotsbeschikking kon noemen.

Ik wil het woord ‘fortuin’, in de zin van ‘het lot als een macht die over voor- en tegenspoed beslist’, liever niet lichtzinnig gebruiken, maar naarmate de bezoeken van het katje van de burens veelvuldiger werden, begon ik te denken dat er dingen waren die ik alleen met dit woord kon benoemen.

De statige traditionele woning was oorspronkelijk eind jaren twintig, dat wil zeggen in het begin van het Showa-tijdperk, gebouwd door een militair uit Kioto, en naar verluidt was er uit de oude hoofdstad ook een hovenier meegekomen om de tuin aan te leggen. Het terrein van in totaal bijna vijf are strekte zich langwerpig uit van oost naar west. De zuidelijke helft werd bevoeid met water en de diverse planten en bomen waren zo geschikt dat er elk seizoen weer subtiele veranderingen tot stand kwamen in de bloemenpracht.

Iets ten oosten van het midden lag een vijver waar het water van een cascade in uitkwam, en dicht bij de veranda, een eindje van de vijver vandaan, waren twee potten voor waterlelies ingegraven met respectievelijk

Nymphaea tetragona en *Nuphar japonica* erin. Voorts stond er aan de rand van de vijver, wat verder van de veranda, een kleine porseleinen *hibachi* met verfrissende kobaltblauwe tekeningen, die was gevuld met donker water waarin nog meer waterlelies verscholen zaten.

Ik had gehoord dat de huidige bewoners dit huis eind jaren vijftig hadden gekocht. De toegewijde zorg voor de bomen was dus ook van de vroegere eigenaar overgegaan in de handen van de oude man. In de loop der jaren verlieten hun vier kinderen een voor een het nest, waarna het bejaarde echtpaar er met z'n beidjes woonde.

Het was in de zomer van 1986 dat de vastgoedmakelaar bij het station ons meenam om de vrijstaande dienstwoning te bekijken. Door tegenslag hadden we ons vorige huurhuis moeten verlaten. Die toestand had ons toen zo vermoeid dat het ons zelfs aan de mentale kracht ontbrak om een nieuwe stek te gaan zoeken. We verzochten een kennis een waarzegging te doen, en deze droeg ons op te zoeken in de richting van het vuur, de derde van de tien hemelse stammen, die zich opent op vijftien graden. En in deze uiterst nauwe sector troffen we met onverwacht gemak deze huurwoning aan.

We liepen door de winkelstraat waar de charme van vroeger nog bewaard was gebleven, tot helemaal boven op de lichte helling, waarna het de rest van de weg, neerwaarts naar het zuiden, door een woonwijk ging. Op die zacht glooiende straat, met relatief weinig